

องค์ความรู้เรื่องช้างตกมัน

น.สพ.ดร.สิทธิเดช มหาสาวังกุล
ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสัตวแพทย์
องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

สาเหตุที่ทำให้ช้างตกมัน

- ความแข็งแรงสมบูรณ์ของช้าง
- ความสมบูรณ์พันธุ์ของช้าง

ทำไมช้างจึงต้องตกมัน

- ต้องการแสดงความแข็งแรง

ช้างตกมันต้องการผสมพันธุ์ จริงหรือ?

คำตอบ ไม่จริงเสมอไป บางเชือกทำร้ายตัวเมียก็เคยพบ

องค์ประกอบของ การตกมัน

อายุ

เพศ

ต่อม temporal gland

อาหาร

การใช้งาน

พฤติกรรมทางสังคม

ช่วงอายุที่พบการตกมัน ๑๖-๕๒ ปี

(๒๕-๓๕ ปี พบมากถึง ๖๐ %)

เพศ - ส่วนมากพบในเพศผู้ แต่เพศเมียก็พบได้บ้าง

- เพศผู้ มักก้าวร้าว กว่าในเพศเมีย

องค์ประกอบของน้ำมัน
(**temporal
secretion**)

Cholesterol +
testosterone

29.6-64.4
ng/ml

ฤดูกาล

- ช้างจะตกมันมาก ช่วงฤดูหนาว (ตุลาคม-มีนาคม)
- และส่วนใหญ่มักจะตกในช่วงเดิมของทุกๆปี

ช้างตกมัน โดยเฉลี่ย 1 – 2 เดือน
แต่บางเชือกตกมันยาวนาน 4 – 5 เดือนก็มี

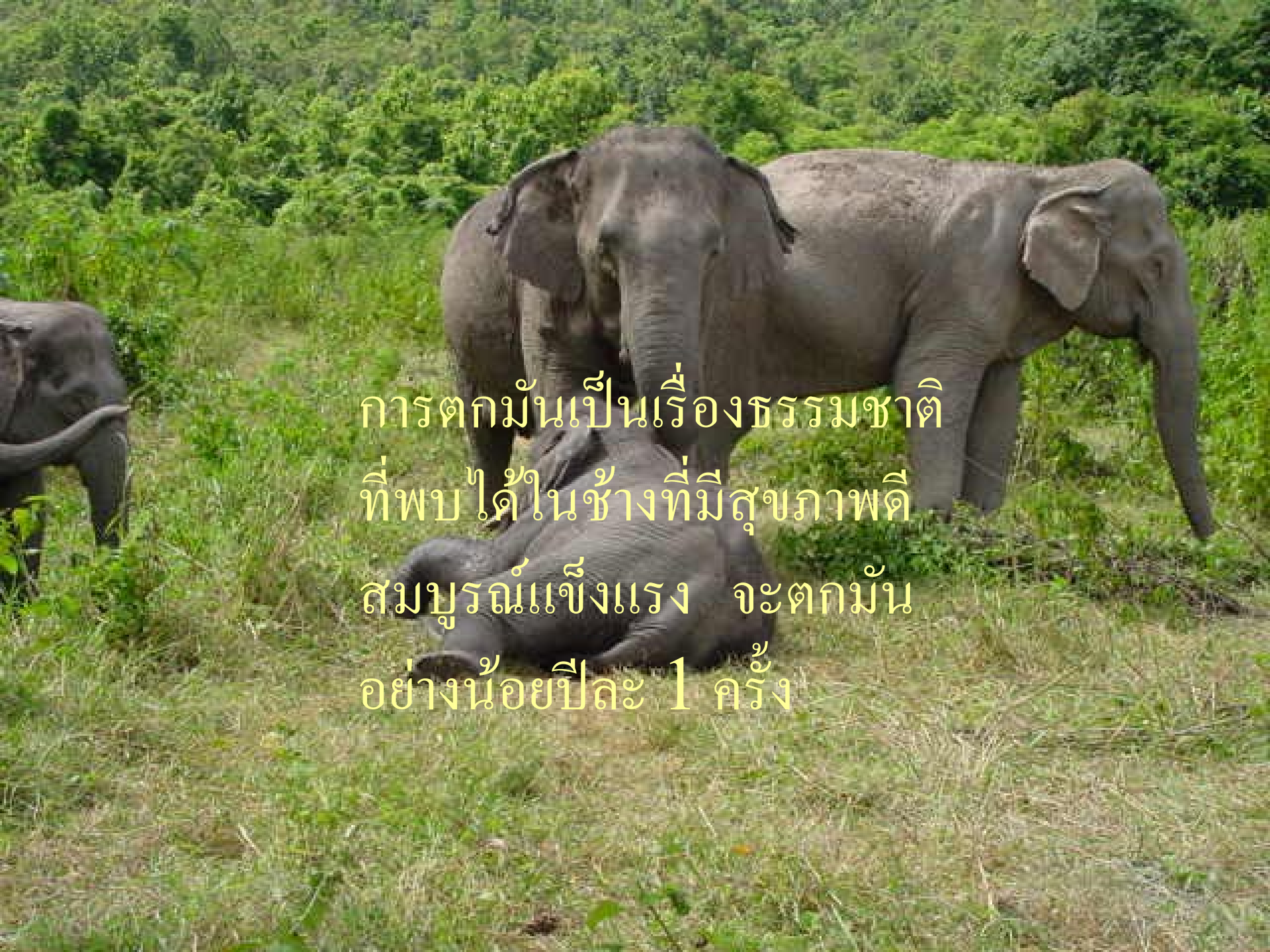
ซึ่งระยะเวลาของการ

ตกมัน ขึ้นอยู่กับ

อาหารที่กิน

การทำงานหนัก การพักผ่อน

A photograph of a savanna landscape with several elephants. In the foreground, a young elephant is lying down on the grass. Behind it, two adult elephants are standing. The background is filled with dense green trees and bushes. The text is overlaid in the center of the image.

การตกมันเป็นเรื่องธรรมชาติ
ที่พบได้ในช้างที่มีสุขภาพดี
สมบูรณ์แข็งแรง จะตกมัน
อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ระยะของการตกมัน

ระยะเริ่มต้น

- มีอาการหงุดหงิด
- กินอาหารลดลง
- ไม่ค่อยจะเชื่อฟังคำสั่ง
- ต่อมขมับเริ่มบวมขึ้น
- แต่ยังสามารถควบคุมได้

ระยะที่ 2

- ต่อมไขมันเริ่มบวมขยายใหญ่ขึ้น
- มีน้ำมันออกมาจากรูขี้ผึ้งมากขึ้น
- อวัยวะเพศแข็งตัว และจะเห็น
ช้างใช้อวัยวะเพศตีทองตีทอง
- กระวนกระวาย ตื่นตัว ไม่พึง
เชือกคำสั่ง

เมื่อช้างเข้าสู่ภาวะตกมัน
จะต้องนำไปมัดในที่ มีร่ม
เงา ใกล้แหล่งน้ำ เพราะ
ความอ้วนช้างจะไม่สามารถ
เข้าไปย้ายช้างได้จนกว่า
จะหายตกมัน

หลังจากตกมันเต็มที่แล้ว
จะใช้เวลา **1 – 2** เดือน
จึงกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

ระยะที่ 3

- เป็นระยะตกมันอย่างเต็มที่
- มีน้ำมันออกมาจากขมับมากขึ้น

ระยะที่ 4

- บางคนเรียกระยะนี้ว่า
ระยะเมามัน น้ำมันจะไหล
จากขมับและเข้าปาก
จำนวนมาก ช้างจะจำ
ความไม่ได้ มีนิสัย
ก้าวร้าวและดุร้าย
- เห็นมีน้ำกามไหลออก
จากอวัยวะเพศจำนวน
มาก

วิธีช่วยลดการตกมันคือ ลดอาหารพลังงาน การกินฟักเขียว ช่วยลดการตกมัน

ความแข็งแรงก็ควบคุมช้างตกมันได้
บางคนสามารถชี้นำไปทำงานได้

ในพงศาวดาร ก็มีกล่าวไว้ว่า สมเด็จพระนเรศวร ทรง
ควบคุมช้างศึกนั้น ในสงครามยุทธหัตถี จนมีชัยชนะ
พระมหาอุปราชา

ช้างตกมัน ไม่ได้ดูร้ายเสมอไป และไม่ได้เป็นสาเหตุ หลักในการทำร้ายคน

ช่างทำร้ายคน มักมีสาเหตุมาจาก

- ความเครียด เช่น อาหาร ไม่เพียงพอ สภาพการทำงานหนัก อากาศร้อน
- การควบคุมบังคับช่าง ไม่ถูกวิธี
- นิสัยของช่างเอง นิสัยก้าวร้าว ชอบทำร้ายคน
- ความรู้ช่างไม่คุ้นเคย เปลี่ยนความรู้ใหม่
- ช่างติดตัวเมีย

ช้างติดตัวเมีย ก็เป็นสาเหตุของช้างทำร้ายคน

สรุป การตกมันในช้างถือเป็นเรื่องปกติ บ่งบอกถึง
สุขภาพช้างเป็นปกติ หากช้างไม่ตกมันมักหมายถึง
ช้างป่วย , ช้างเป็นโรค , ช้างชรา , ช้างถึงอายุขัย

